

ט"ז טבת, תשע"ט

24.12.2018

הוראה מספר 5 – סופיות הסליקה ונקודת האל חזור של מערכת תשלומים

מבוקרת ומערכת תשלומים מבוקרת מיועדת

1. מבוא

בהתאם לסעיף 8 לחוק מערכות תשלומים, התשס"ח-2008 (להלן: "החוק"), חלה חובה על מפעיל מערכת מבוקרת לגבש כללים אשר יבטיחו את יציבותה, יעילותה ותפקודה התקין של המערכת.

בהתאם לעקרון מספר 8 במסמך העקרונות לתשתיות השוק הפיננסי (PFMI), שפורסם באפריל 2012 על ידי הוועדה למערכות תשלומים וסליקה של ה-BIS (CPSS) והארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך (IOSCO), תשתית שוק פיננסי תספק סליקה סופית, ודאית וברורה, לא יאחר מסוף יום הערך. כאשר הדבר נחוץ או עדיף, תשתית שוק פיננסי תספק סליקה סופית תוך יומית או בזמן אמת להפחתת סיכון הסליקה. כמו כן, תשתית שוק פיננסי תגדיר בבירור את הנקודה שלאחריה לא ניתן יהיה לבטל כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת שטרם נסלקו.

הוראה זו מסדירה את הדרישה מהמערכות המבוקרות והמבוקרות מיועדות להגדיר בבירור את מועד האל חזור (Irrevocability) ואת מועד סופיות התשלומים במערכת (Finality) עבור כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת.

החשיבות בהגדרת נקודות אלו ובהשלמת הסליקה הסופית לא יאחר מסוף יום הערך, נובעת מכך שדחיית הסליקה הסופית ליום העסקים הבא עלולה ליצור לחצי אשראי ונזילות למשתתפים ולבעלי עניין אחרים של תשתית השוק הפיננסי אשר עלולים להוות מקור לסיכון מערכתי. בנוסף לכך, הגדרת מועד סופיות הסליקה מספקת וודאות משפטית לרגע שבו הסיכונים הפיננסיים מועברים במערכת, לרבות הנקודה שבה העסקאות אינן ניתנות עוד לביטול.

2. הגדרות

"מערכת תשלומים", "מערכת מבוקרת",

"מערכת מבוקרת מיועדת",

"מפעיל של מערכת תשלומים" -

"מפעיל מערכת תשלומים" או "מפעיל מערכת" -

כהגדרתם בחוק מערכות תשלומים ;

מפעיל מערכת תשלומים מבוקרת

ומפעיל מערכת תשלומים מבוקרת

מיועדת ;

יחידת הפיקוח על מערכות תשלומים באגף מערכות תשלומים וסליקה בבנק ישראל ; מי שמוגדר כמשתתף על פי כללי המערכת ; הכללים שעל פיהם מופעלת מערכת תשלומים ; הנקודה שבה הוראות תשלום, התחייבויות אחרות או תשלומים שלא נסלקו לא יוכלו עוד להתבטל וואו להשתנות על ידי המשתתף ; נקודת זמן המוגדרת בכללי המערכת, בה העברה של נכס או מכשיר פיננסי אינה ניתנת לביטול ואינה מותנית או נקודה שבה התשתית הפיננסית או משתתפיה מילאו את התחייבויותיהם בהתאם לתנאים של חוזה הבסיס ; היום שבו חל מועד הפירעון של התשלום, הוראת ההעברה או התחייבות אחרת והכספים וניירות הערך הקשורים בפעולה זמינים בדרך כלל לצד המקבל ;	"הפיקוח על מערכות התשלומים" או "הפיקוח" - "משתתף במערכת תשלומים" - "כללי מערכת" - "מועד האל חוזר (Irrevocability)" - "מועד סופיות התשלום (Finality)" - "יום הערך" -
--	--

3. תחולה

- 3.1. הוראה זו תחול על כל מפעיל מערכת תשלומים אשר הוכרזה על ידי הנגיד/ה כמערכת מבוקרת או מערכת מבוקרת מיועדת.
- 3.2. בנק ישראל רשאי בנסיבות העניין להתיר או לפטור מערכת תשלומים מתחולת סעיפים מסוימים בהוראה זו ולחזור בו מהפטור הניתן.

4. סופיות סליקה ונקודת אל חוזר

- 4.1. מפעיל המערכת יגדיר את מועד האל חוזר (Irrevocability) ומועד הסופיות (Finality) של כל סוג תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת במערכת ויכלול אותם בכללי המערכת. בעת קביעת מועדים אלו מפעיל המערכת יתחשב ב:
 - 4.1.1. אירועי כשל אפשריים.
 - 4.1.2. תרחיש של חדלות פירעון של משתתף.
 - 4.1.3. נקודת האל חוזר ונקודת הסופיות במערכת תשלומים אחרת אליה מועבר כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת.

4.1.4. נקודת האל חזור ונקודת הסופיות במערכת תשלומים ממנה מתקבל כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת.

4.2. מפעיל המערכת יגדיר כללים ברורים לחריגה ממועדים אלו ולתהליך אישור החריגה¹. מפעיל המערכת יגדיר את הנסיבות והזמנים בהן ניתן לבטל כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת שהתקבלו במערכת ובין היתר גם את אופן הביטול והגורמים הרשאים לבצעו.

4.3. מפעיל המערכת יגדיר בבירור את תדירות העיבודים, מועדי הסליקה או ההעברה לסליקה ומועדי הסילוקין של כל סוג של תשלום, הוראת העברה או התחייבות אחרת בין המערכת למשתתפיה.

4.4. במידה ובמערכת תשלומים קיימים משתתפים מחוץ לישראל הפועלים בתחומי שיפוט שונים, מפעיל המערכת ישיג חוות דעת משפטית מנומקת ליכולת האכיפה של נקודת האל חזור ונקודת הסופיות שנקבעו.

4.5. מפעיל המערכת יודא כי התהליכים התפעוליים של המערכת מתוכננים באופן שיבטיח את סופיות הסליקה לא יאוחר מסוף יום הערך.

4.6. מפעיל מערכת התשלומים יידע את משתתפיה בדבר תאריך, שעת הסליקה ויתרות החשבון הסופיות שלהן ככל שישנן בהקדם האפשרי וככל הניתן בזמן אמת. כמו כן, מפעיל מערכת התשלומים יגדיר את אופן העברת המידע למשתתפים.

4.7. מפעיל המערכת יגדיר בבירור האם הסליקה הסופית שמספקת המערכת הינה סליקה סופית תוך יומית או בזמן אמת.

4.8. מפעיל מערכת יגדיר את אופן הטיפול במקרים בהם למשתתף אין יתרות מספיקות לביצוע פעולת הסליקה במועד הסליקה ואת ההשלכות של מקרים אילו על נקודת האל חזור ונקודת הסופיות.

5. המידע המדווח ותדירות הדיווח

5.1. מפעיל מערכת יעביר לפיקוח את חוות הדעת המשפטית ליכולת האכיפה של נקודת הסופיות ונקודת האל חזור במקרים בהם נדרשת חוות דעת משפטית על פי הוראה זו.

6. המצאת המידע לבנק ישראל

6.1. מפעיל מערכת תשלומים יעביר את המידע שבהוראה זו באמצעות תקשורת מאובטחת ("יישום הכספת"). שימוש ביישום הכספת יבוצע לאחר תיאום מקדים עם הפיקוח על מערכות התשלומים בבנק ישראל. הפיקוח על מערכות תשלומים רשאי לאשר את העברת המידע באמצעים אחרים.

¹ חריגה תכלול, בין היתר, שינויים בשעות הפעילות, הארכות הקשורות ליישום מדיניות מוניטרית או להפרעות בשוק הפיננסי, בעיות תפעוליות בהשלמת העיבוד אצל המשתתפים וכדומה.

6.2. המידע שבהוראה זו יועבר על ידי מפעיל המערכת לאנשי הקשר שימונו לעניין זה בפיקוח

על מערכות תשלומים בבנק ישראל.

6.3. מפעיל מערכת תשלומים שהעביר מידע לפי הוראה זו, יוודא את קבלת המידע אצל אנשי

הקשר, כאמור בסעיף קטן (6.2) באמצעות הטלפון או באמצעות מייל מאנשי הקשר
המאשר את קבלת המידע.

6.4. הדיווח לפיקוח יימסר באמצעות מסמך ממוחשב ולא בכתב יד.

6.5. הגשת הדוחות תתבצע במועדים הקבועים לכל דוח. במידה ומפעיל מערכת התשלומים

סבור כי הגשת הדוח לא תתבצע במועד הנקוב, עליו להעביר לפיקוח, באמצעות הדואר
האלקטרוני, בקשה בכתב לדחיית מועד הגשת הדוח. הבקשה תכלול, בין היתר, את
הפעולות שנקטו עד בקשת הדחייה, את הסיבות לבקשת הדחייה ואת תאריך היעד
המבוקש להגשתו. דיווח שדחיית הגשתו לא תאושר על ידי הפיקוח על מערכות התשלומים
יוגש במועד שנקבע לאותו דיווח.

7. פרסום ועדכון ההוראה

תאריך הפרסום	מהות העדכון
20.11.2016	פרסום ההוראה
24.12.2018	עדכון